

21.10.2024

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Eteläiset kaupunginosat ry:n Hietalahdenranta-alueen suojeluesityksestä

HEL 2024-004058 T 10 03 10

Helsingin kaupunginhallitus on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntopyynnöstä koskien Eteläiset kaupunginosat ry:n tekemää Hietalahdenranta-alueen rantaviivaa, laituri- ja merialuetta, vanhaa satamaradan kannasta sekä merialuetta koskevaa suojeluesityksestä ja Museoviraston lausuntoa 12.8.2024 MV/00740/2024. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Eteläiset kaupunginosat ry – Södra stadsdelarna rf on tehnyt 14.3.2024 suojeluesityksen Helsingin Hietalahdenranta-alueen suojelemiseksi rakennusperintölain (498/2010) nojalla. Suojeluesityksen mukaan Hietalahdenranta-alueella tarkoitetaan rantaviivaa, laituri- ja merialuetta, vanhaa satamaradan kannasta ja merialuetta. Esityksessä on haettu kohteelle myös vaarantamiskieltoa, jota Uudenmaan ELY-keskus ei ole asettanut. Suojeluesitystä perustellaan sillä, että Hietalahdenrannan alue on vaarantunut Helsingin kaupungin myönnettyä HGR Property Partners Oy:lle suunnitteluvarauksen, jonka perusteella valmistellaan asemakaavamuutosta. Suojeluesityksessä tuodaan esille alueen historiallista kehitystä, säilyneitä piirteitä ja kerrostumia sekä nykyistä luonnetta mitakaavaltaan maltillisesti rakennettuna ja kaupunkilaisten virkistyskäyttöä palvelevana ympäristönä. Esityksessä todetaan myös Suomenlinnan maailmanperintökohteen suojavyöhyke sekä Esplanadi-Bulevardin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Ranta-alueen suojelun ohella suojeluesityksessä pidetään tärkeänä historiallisten rakenteiden suojelua.

Suojeluesityksen kohteena oleva ranta-alue sijaitsee maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön Helsingin empire-keskusta ja kivikaupunki-alueella sekä valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) Esplanadi – Bulevardin läheisyydessä. RKY-alueeseen kuuluvat viereinen Hietalahden tori sekä Bulevardi. Bulevardin päätteenä on näkymä Hietalahden altaalle, vaikka allas itsessään ei kuulu RKY-alueeseen. Lisäksi Suomenlinnan maailmanperintökohteen suojavyöhykkeen raja-alue ulottuu alueen eteläosassa Hietalahdenlaiturin merenpuoleiseen reunaan asti.

Esplanadi ja Bulevardi liittyvät oleellisesti Helsingin kasvun ja kehittämisen vaiheeseen. Uuden pääkaupungin asemakaava laadittiin Johan

21.10.2024

Albrecht Ehrenström johdolla. Asemakaava tavoitteli klassista edustavuutta leveillä, säännölliseen ruutukaavaan perustuvilla kaduilla ja hierarkkisella kaupunkirakenteella. Esplanadin ohella kaavan yksi merkittävä ehdotus on Bulevardi, joka linjattiin kulkemaan laakson pohjalla vanhan tielinjan paikalla kohti Hietalahden rantaa. Bulevardin linjaus, Hietalahden tori ja Hietalahden pohjukka suoraviivaiseksi suunniteltui- ne rantaviivoineen ovat esiintyneet suunnitelmissa alun alkaen.

Hietalahdenrannan alue sijaitsee kaupunkirakenteellisessa solmukohdassa, jossa yhdistyvät asemakaavalliseen sommitelmaan pohjautuva historiallisen toriaukion ja puistokadun yhdistelmä sekä alueella sijainneen teollisuuden ja sen liikennetarpeiden muokkaama ranta-alue. Hietalahdenallas muodostui, kun alueelle rakennettiin satamarata 1890-luvulla. Nykyisin allas toimii venesatamana. Altaan molemmin puolin sijaitsee tällä hetkellä matalia, ravintola- ja huoltoasemarakennuksia. Hietalahdenlaiturin meren puolella on useita laituripaikkoja ravintolayms. aluksille.

Hietalahden altaan ympäristön asemakaava on tullut voimaan vuonna 1997. Altaan ympäristöä on haluttu tuolloin kehittää pienimuotoisella rakentamisella ja osoittamalla ranta kaupunkilaisten käyttöön pääosin jalankulku-, pyöräily- ja aukiotiloiksi. Helsingin yleiskaavassa 2016 alue on vesialuetta sekä kantakaupunki C2-aluetta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimittilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena.

Alueella on meneillään asemakaavan muutos. Kaavaluonnoksessa (6.5.-27.5.2024) esitettiin mahdollisuus kolmen kookkaan toimitilarakennuksen rakentamiseksi Hietalahden altaan kaakkoisreunalle nykyisen huoltoasema- ja ravintolarakennuksen paikalle sekä Hietalahden altaan osittaiselle maatäytölle.

Helsingin kaupunginmuseon kanta

Helsingin kaupunginmuseo on tutustunut Eteläiset kaupunginosat ry:n tekemään suojeluesitykseen sekä Museoviraston suojeluesityksestä laatimaan lausuntoon. Museovirasto yhtyy lausunnossaan suojeluesityksen tekijöiden näkemykseen siitä, että vireillä olevan asemakaavamuutoksen mukainen, kookas toimitilarakentaminen ei sovellu Hietalahdenrannan ympäristöön. Museovirasto toteaa lausunnossaan, että satama-altaan päälle rakentaminen hävittäisi altaan historiallisen luonteen, koska allas kaventuisi lähes puoleen entisestä. Rannan ja satama-altaan rakentaminen uhkaa samalla heikentää merkittävästi Esplanadi-Bulevardi RKY kohteen arvoja sulkemalla Bulevardin päästä ja Hietalahden torilta avautuvan laajan näkymän merelliseen telakkamai-

21.10.2024

semaan. Museoviraston näkökulmasta Hietalahdenrannan ja satama-altaan aluetta olisi hyvä kehittää voimassa olevan asemakaavan hengessä paikan nykyistä olemusta vaalien. Museovirasto toteaa lausunnossaan kuitenkin jättävänsä ELY-keskuksen harkintaan, täytyvätkö rakennusperintölain 2 §:ssä todetut lain soveltamisalaa koskevat kriteerit suojeluesityksen kohteena olevan alueen suojelemiseksi.

Helsingin kaupunginmuseo on lausunut Hietalahdenrannan asemakaavan muutosta koskevasta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja luonnoksesta (27.5.2024). Kaupunginmuseo totesi lausunnossaan, että Hietalahdenrannan satama-altaan ja pitkien, avoimien näkymien säilyttäminen ovat edelleen alueen maankäytön ratkaisujen reunaehdot. Myöskään kaupunginmuseon näkökulmasta alueelle esitetty täydennysrakentaminen ei ole mahdollista kulttuuriympäristöarvojen vaalimisen ja arvokkaiden näkymien säilyttämisen kannalta.

Kaupunginmuseo yhtyy Museoviraston näkemykseen ja katsoo, että Hietalahdenrannan ja satama-altaan alueen kehittämistä tulisi edistää voimassa olevan asemakaavan hengessä paikan nykyistä, eri historiallisten vaiheiden mukaista olemusta vaalien. Museovirasto jätti lausunnossaan ELY-keskuksen harkintaan, täytyvätkö rakennusperintölain 2 §:ssä todetut lain soveltamisalaa koskevat kriteerit suojeluesityksen kohteena olevan alueen suojelemiseksi. Kaupunginmuseo – (Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo) korostaa, että alue on kokonaisuudessaan myös osa maakunnallisesti arvokasta Helsingin empire-keskusta ja kivikaupunki -kulttuuriympäristöä. Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan kohteen säilymistä ja suojelua ei voida turvata maankäyttö- ja rakennuslailla (alueidenkäyttölailla) käynnissä olevan asemakaavamuutoksen yhteydessä, sillä sen tavoitteet perustuvat alueen suurisuuntaiseen kaupunkikuvaa ja merellistä maisemaa merkittävästi muuttavaan kehittämiseen. Kaupunginmuseon näkökulmasta rakennusperintölakia soveltamalla alueen keskeisiä arvoja olisi mahdollista säilyttää. Mikäli ELY-keskus katsoo, että suojelun edellytykset täyttyvät, tulee suojelumääräyksessä kaupunginmuseon näkökulmasta huomioida alueen arvokkaiden ominaispiirteiden säilyminen, mutta mahdollistaa myös alueen maltillinen arvokkaat ominaispiirteet huomioiva kehittäminen esimerkiksi viherrakentamisen ja virkistyskäytön osalta.

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija, puhelin: 09 310 36473
katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi

Sari Saresto

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

21.10.2024

kulttuuriympäristöpäällikkö